

Resume

Diplomová práce je rozdělena na dva velké celky, a to na teoretickou část a praktickou část. Navazující praktickou část práce je pak možné rozdělit na zhodnocení vybraných aspektů, které se působnosti obecní a krajské správy na evropské úrovni a v této souvislosti pak navazuje samostatná komparativní část týkající se hodnocení působnosti samosprávy ve vybraných evropských zemích. Zaměřím se nejprve na teoretickou část práce. Problematiku působnosti krajů a obcí hodnotím nejprve v kontextu české právní úpravy a následně se pak zaměřuji na jednotlivé vybrané právní úpravy, které se týkají evropských právních úprav souvisejících s problematikou působnosti obcí a krajů.

Volba tématu diplomové práce byla volena na základě vhodné kombinace problematiky správního práva a zaměření na širší kontext právní úpravy v rámci EU, na což se zaměřuje zejména praktická část práce. S ohledem na komparaci české právní úpravy a problematiky evropské právní úpravy, tak můžeme získat bohaté spektrum východisek a úvah, které lze formulovat v rámci úvah *de lege ferenda* na úrovni působnosti obcí a krajů. Hlavním pojmem teoretické části práce je místní správa. Můžeme tedy hovořit o tom, že je veřejná správa realizována na jejím nejnižším možném stupni, tedy na úrovni základních územích správních celků a případně vyšších správních celků, kterými jsou tedy souhrnně obce a kraje.

V jednotlivých kapitolách diplomové práce je mimo jiné kladen akcent také na výkon a uspořádání veřejné správy zejména na tom nejnižším stupni, a to na základě vymezení pojmu místní správa v teoretické části práce, kdy tento termín také blíže specifikuje její lokální hlediska, a tak se jeví jako přijatelný prostředek pro účely této práce, kde je hlavní pozornost zaměřena obecní úroveň samosprávy. Mimo otázek působnosti, na které se samostatně zaměřujeme, jsou zmíněny také ústavní základy územní samosprávy, konkrétně pak její zákonné vymezení v českém právním řádu, důraz je kladen také na problematiku samostatné a přenesené působnosti, ale také na jednotlivé orgány obce a na jejich charakteristiku. Samostatná pozornost je věnována hospodaření obcí a nástinem také krajů a vydávání právních předpisů obce v kontextu realizace působnosti obcí.

Teoretická část diplomové práce tedy zahrnovala především teoretické problémy a pojmy, které jsou spojeny s řešeným tématem. Důraz byl kladen jak na českou právní

úpravu, tak na právní úpravu na evropské úrovni. V měřítku české právní úpravy se zaměřujeme na komparaci vztahů působnosti obcí ke krajskému zřízení. I z tohoto pohledu byl stanoven cíl spočívající ve vymezení základních typů a jejich jednotlivých složek i v souvislosti s fenoménem decentralizace. Tato část práce také obsahuje představení základních modelů, zásad a podob fungování místní správy, s odkazem na specifika jejich vývoj v kontextu historických, společenských nebo kulturních vlivů a jejich odlišností v jednotlivých zemích.

Pro teoretickou i praktickou část diplomové práce využijeme zejména metodu analýzy, postupně doplněnou o analogii, která vychází z metody komparační. Systémová, klasifikační a vztahová analýza tak vyústí do nalézání společných znaků, ale zejména prokázání existence rozdílných modelů analyzovaného pojmu místní správy v politickém a geografickém rozměru Evropské unie, který je pak rozveden v praktické části diplomové práce v komparaci u jednotlivých států.

V praktické části jsme se pro účely vlastní komparace zaměřili a zvolili geopolitický region, který je ČR v podstatě nejbližší. Jedná se o země Visegrádské čtyřky. Pro uchopení podoby místní správy v České republice nabízím komplexní systémovou analýzu vývoje a současného stavu místní správy, která poslouží jako základna pro následnou komparaci a vykreslení specifik místní správy v Maďarsku, Polské a Slovenské republice. Celá tato analýza a teoretická východiska budou neoddělitelně doplňovány o průběžné srovnávání vyzdvihující jednak společné znaky, ale zároveň hlavně rozdíly a jednotlivé specifika obecní správy v ostatních třech zemích.

Každé zemi je v praktické části práce věnována samostatná kapitola, členěná podle jednotlivých aspektů místní správy dané země, porovnávaných s ČR. Na konci každé kapitoly věnované konkrétní zemi se zaměřujeme na syntézu sestávající ze shrnutí nejmarkantnějších poznatků, které jsem nabyla na základě vzájemné komparace. Zaměřila jsem se také na krátký exkurs mezi další vybrané evropské státy pro nastínění širšího komparačního pohledu na zvolenou problematiku.

Pohled na východiska a podoby místní správy napříč EU a následná komparace v rámci zemí V4 tak nabídla celkově širší prostor pro hodnocení pozitiv a negativ jednotlivých institutů obecní správy a jejich specifik. Hlavním cílem je najít a vyzvednout ty nejlepší

atributy lokální správy z hlediska praktické funkčnosti, zásad a principů dobré správy, zda demokratického fungování moderního právního státu.

Místní správa může působit jako relativně statická oblast, ovšem pravdou je, že je to nadále plynule se vyvíjející sféra. V jednotlivých zemích EU jsou stupně jejího vývoje dosavadním smíšeným, i když se dá konstatovat, že rozdíly v evropských podmínkách nejsou až tak markantní. Přesto je možné nacházet a popisovat určité stupně vývoje, což je však obtížné z hlediska hodnocení lokální správy jako celku.

Jde spíše o hodnocení stupně důslednosti úpravy jednotlivých institutů, zakotvení a reálné promítnutí zásad a principů dobré správy a zejména funkčnost, transparentnost a efektivitu při samotné realizaci veřejné správy na obecní úrovni. Snaha zhodnotit a porovnávat tuto oblast na pozadí rozměrů dosavadních 28 členských zemí EU by rozhodně vyžadovala práci podstatně většího rozsahu. Tato snaha však nebyla cílem. Věřím, že v první části mi podařilo, vedle komplexním teoretickým uchopení geografických, historických a jiných východisek místní správy, zároveň poskytnout variace a přehled teoretických modelů, ale i vybraných specifíků, které spektrum evropských zemí obecně nabízí.

Za přínosnou v práci považuji konkrétní volbu zemí pro hlubší analýzu a vzájemné srovnání. Aktuálnost výběru zemí Visegrádské čtyřky můžeme zdůvodnit v kontextu systému tvorby evropských politik, kde v nejdůležitějších evropských institucích dochází ke kreaci jakýchsi názorových bloků. Zejména na půdě Rady EU lze ve vývoji hlasování a tvorby priorit a rozhodnutí, sledovat seskupování se států s příbuznými názory a společnými cíli.

Tyto mají za účel sdružení dost silné na to, aby mohly při prosazování svých priorit konkurovat tzv. velkým zemím, které při hlasování disponují větší silou, což může mít za následek, že malý stát s odlišným názorem prostě "pohltní". Nicméně využití historické a geopolitické příbuznosti států V4 může při dosažení kompromisu a sladění jejich cílů, vytvořit mnohem větší šanci na jeho prosazení, jako kdyby státy postupovaly samostatně.

Míra rozdílnosti zemí v různých aspektech zákonitě podmiňuje větší problémy iv harmonizaci jejich názorů. Proto i analýza diferenciaci fungování oblasti, jakou je veřejná správa může přispět ke studiu synchronizace názorů jednotlivých zemí. Dá se konstatovat, že způsob a míra zakotvení a fungování lokální správy v těchto zemích je natolik příbuzná, že by při nacházení společných priorit neměla být předmětem rozdílných tendencí, ba přímo naopak. Tento fakt potvrzuje aktuálnost příbuzenství dotčených středoevropských zemí, které by z hlediska prosazování svých zájmů v budoucnu měli stále častěji nacházet společnou řeč.

S ohledem na výše zmíněné je nutno konstatovat, že příbuznost těchto čtyř analyzovaných zemí nám na druhé stránce ke studiu nenabídla až tak nepřekonatelné, či markantní rozdíly. Nicméně v jednotlivých aspektech, jako jsou historické zázemí, ústavní a zákonná úprava, postavení, či orgány obce, jsme nakonec díky podrobnější analýze a následné komparaci mohli narazit na jednotlivé rozdíly. Mohli jsme odpozorovat například rozdílnou míru zakotvení principů řádné správy a správy jako takové na ústavní úrovni. Dále zhodnotit způsob úpravy jednotlivých institutů správního práva, jako je například místní referendum. Rozdílnosti ve vývoji státní správy a hlavně samosprávy v jednotlivých státech na pozadí stejných historických událostí, apod.

Proto co se týče hlavního cíle práce, dovolím si tvrdit, že ho můžeme pokládat za naplněný. Připomeňme, že cílem bylo nacházet a vyzvednout ty nejdůležitější atributy lokální zprávy z hlediska praktické funkčnosti, zásad a principů dobré správy, zda demokratického fungování moderního právního státu. S ohledem na hlavní cíl, jsme se v celé druhé části práce snažili soustavně podrobovat komparaci jednotlivé prvky a podoby lokální správy a zhodnocovat pozitiva a negativa té či oné právní úpravy, zda její podoby v praxi. Na druhou stranu je nutno objektivně konstatovat, že se nám jen těžko podaří s obsaženými dostupnými znalostmi posuzovat stupeň vývoje a dokonalost místní správy jako celku. V každém státě jsme se snažili porovnávat jednotlivé prvky a zhodnocovat jejich výhody a nevýhody. Ale pro komplexní závěr se necítíme být obsahem nabytých znalostí dostatečně kompetentní.

S ohledem na téma práce se zaměřujeme na judikaturu týkající se správního práva. Jak uvádí NSS, základní smysl správního soudnictví, tkví především v přezkumu rozhodnutí orgánů veřejné správy, nemohla zůstat stranou zájmu judikatury správních soudů procesní pravidla, na základě kterých správní orgány svá rozhodnutí vydávají. Při

hodnocení judikatury Nejvyššího správního soudu ve věcech správního řízení můžeme konstatovat, že úloha rozhodovací činnosti NSS byla posílena vlivem legislativních změn, zejména pak zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura NSS ve věcech správního řízení pokrývá celou širokou oblast sporných právních otázek, které se v souvislosti s jakýmkoliv procesním předpisem objevují. Lze zde tedy nalézt jak judikaturu zobecňující, která se věnuje základním otázkám a zásadám správního řízení, tak i judikaturu poměrně specifickou s konkrétním zaměřením na některá ustanovení či instituty správního řádu.